

**IZLET V
SALZBURG**

str. 3

**ZEMLA ČEDNO
VÖPONÖJ-
CANA**

str. 9

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 28. junija 2001 * Leto XI, št. 13

„Povej po slovensko!”

Od 18. do 20. junija je potekal 4. poletni tabor za porabske malčke in mamice v Vrtnu Murska Sobota. O izkušnjah in letošnjih rezultatih se je Klara Fodor pogovarjala z vzgojiteljico Marjeto Lapoši.

„Ze četrto leto pri nas v Vrtnu Murska Sobota poteka tabor predšolskih otrok iz slovenskih narodnostnih vrtcev iz Porabja. Z njimi vsakokrat pridejo tudi njihove mamice, prav tako je tudi letos. Letos gostuje v treh dneh 15 otrok in 12 mamic. Otroci in mamice so zelo sproščeni. Vse mamice govorijo slovenski jezik, oziroma porabščino, tako da letos nimamo problemov z nerazumevanjem slovenskega jezika, obenem pa ni toliko prisotna madžarščina v pogovorih med samimi mamicami, kajti vse razumejo in se v naši prisotnosti vse pogovarjajo v slovenskem oz. v porabskem jeziku. Prav tako je letos opaziti velik napredek pri mamicah pri spodbujanju svojih otrok pri izgovorjavi slovenskih besed. Ne posegajo takoj s prevodom, ampak se same trudijo otroku v slovenščini razložiti pomen besed. Otroci so razigrani tako kot vsi otroci, vendar so dovezetni za slovenske besede. Dejavnosti in način izvajanja dejavnosti poznajo, kajti letos smo prihajale v Porabje štiri vzgojiteljice in so z nami in z načinom našega dela seznanjene. V bistvu smo nadaljevali tisto, kar smo v Porabju začeli, pravzaprav smo tisto v Murski Soboti zaključili oziroma nadgradili. Letos smo vse štiri vzgojiteljice obravnavale z malčki človekovo telo, kajti le tisto, kar je otroku najbližje, lahko razume in se lahko tudi smiselno nauči. Učenje jezika temelji na smiselnem razumevanju, ne pa učenju na pamet. Zato se nismo naučili veliko be-

sed naenkrat, ampak manj besed preko igre, preko različnih sredstev in načinov čimvečkrat ponavljajli, tako da je otrok smiselno razumel. Razu-

mevanje teh otrok, ki so sedaj tukaj z nami v Murski Soboti, je naslednje: dve deklici se pogovarjata v slovenščini oziroma v porabskem jeziku skoraj teko-

če. Kar nekaj otrok pa razume slovenski jezik, kar je dokaz za to, da se doma pogovarjajo v slovenščini. En otrok tudi zna izgovorjavo, ampak ne govori,

razume pa čisto vse. Jaz bi rekla tako, da recimo tretjina od prisotnih otrok je mogoče razumelo samo besede, ki smo jih že poimenovali v Porabju, ostali pa tudi vse ostalo, kar smo se pogovarjali, razlagali in o čem smo govorili in se igrali. Prihajam v Porabje že četrto leto. Od prvega leta do zdaj je upad otrok, ki govorijo slovenski jezik, velik. Vedno manj otrok od doma prinese slovensko govornico. Kar se pa tiče samega rednega dela v vrtcih, mi bistveno pomagamo vzgojiteljicam pri učenju slovenskega jezika. Napredek je velik, kajti tudi vzgojiteljice kažejo veliko pripravljenost in zanimanje za slovenski jezik, delajo po naših navodilih. Mislim, da tudi naši obiski v Porabju vplivajo na starše ter da v veliki meri pomagajo starim staršem, da govorijo s svojimi vnuki v materinščini. Mi smo v letošnjem šolskem letu uvedle tudi način dela z delovnimi lističi. Tako, da so otroci prinašali povratne informacije tudi od doma. Mogoče sta mamica ali očka morala kaj napisati ali je otrok moral doma pobarvati. Na Gornjem Seniku smo vse te delovne lističe lepili oz. zbirali v delovni mapi. Otroci so jih nosili domov in so bili starši sproti seznanjeni z našim delom. Mislim, da so jih otroci spodbujali, da so čimvečkrat prebrali tisto, kar je bilo napisano. Saj je otrok vedoželjen, razigran in določene stvari želi čimvečkrat ponoviti. Poleg tega sem na Gornjem Seniku tudi povabila že drugo šolsko leto na obisk starše, tako da so bili pri eni uri moje prisotnosti, ko smo se učili slovenske besede. Odzivnost staršev je bila zelo velika in so to pozitivno sprejeli.”

„Narod brezi svoje kulture je nej narod“

Gvišno, ka Marijo Rituper nej trbej ejkstra notrapkazati nej našim bralcom pa nej lidam v Porabji. Skurok vsi jo poznamo s prireditev, gde med popevjanjom »njenih« ženski tak žmano pripovejda, ka jo z vujami pa lampami poslušamo. Če je kakšna svetašnja prilika, te so njene besede človeške, tople, kak se šika za takšno priliko, če je pa kakšen bole veseli program, te naprej vzeme svoje vice, ka ja cejlo dvorano v smej spravi. Njene oči se vsigdar smeji, z njeni besed je čiti življenjski optimizem, vsigdar ona traušta druge.

Letos na Porabskom dnevi v Andovcaj je dobila Priznanje za Porabje. Že dolgo lejt ojd v Porabje pa se skrbi za tau, naj se porabske pesmi ne pozabijo. Vodi števanovske pa varaške ljudske pevke.

• Kakšno čutenje si mejla, gda si zvejdla, ka si si letos ti »prisljučila« tau priznanje, steroza predsedstvo Zveze da tistim, steri največ naredijo za Porabje in Slovence na Madžarskom?

- Normalno, ka sam se razveselila priznaja, s tem, ka je tau priznanje nej namenjeno samo meni, liki tudi mojim skupinam. Mislim, ka so tudi ženske enako zaslužne, brez njih bi nej šlau.

• Tebe je paut nej pred 20 lejtami prinesla prvič v Porabje, med porabske Slovence. Kda se je tau začnilo?

- Mislim, ka tau mivedvej najbolje znave. Prva moja paut je pelala prek tebe v Porabje, gda si še delala v Kulturnim daumi. Tau je bilau na začetki osemdesetih lejt. Te sam prvič spoznala Porabje in je na mene napravilo velki vtis. Zatok sam tudi zdaj, gda so me zaprosili za delo s tejm skupinami, včasik pravla, ka idem v Porabje, ka se mi tu trno vidi, ka so dobri lidje, poštenti, prijetni, nejpokvarjeni.

• Na začetki osemdesetih lejt je eške malo ovakšen svejt bijo, Porabje je eške dosta bola zaprejto bilau. Te je eške nej bilau mejnoga prehoda pri Gorenjom Seniki, morali si kaulek na Ho-doš ojt. Hvala baugi, ka si nej sama ojdla, ka se je dosti kaj zgodilo, dočas sta do Senika prišla.

- Ja, tau so cejle štorije. Kuharov Tomaž je z menov ojdo. Miva sva pripravila program za Cankarjev dom, gde se je Porabje predstavilo s svojo kulturno dejavnostjo. On je pripravilo pevski zbor, ge pa folklorno skupino.

Paut do Monoštra je bila cejla kalvarija. Ka vse sva doživela! Od tisti sodakov, steri so s pükšami pred naja vöskakali, ka sam skurok nej straj dobila.

Gda sva najprva prišla se, sva ta do edenajste vöre vnoči delala na Seniki. Te sva šla nazaj v Monošter, ka sva znala, ka va tam v starom hoteli spala. Nejsva pa znala, gde je te hotel. Voziva se po Monoštri se pa ta, Gnauk samo policija ide za nama. »Je,« pravi Tomaž, »zdaj ti ga mava. Za nama je policija.« »Pa ka,« sam pravla, »pa nika ne kradneva...« Te sva se stavila, vcüj pride policaj pa zača včasim madžarski gučati, ka prej, ka vi tu iščete. Seveda, ges hvala baugi znam telko-kelko madžarski pa sam pravla, ka iščeva hotel, ka delava za porabske Slovence. Te so včasim prijazni gratali, trdje so bili. »Mi mo se pred vami pelali,« so pravli. Tak so te naja do staroga hotela pripelali, še do vrat so naja pelali. Miva sva se fanj zahvalila, ali vseeno nama je nej bilau...

Te pa še druga nevola bila, gda sva šla domau. Tomaž je küpo za deco nikše kotalke (görkorsolya) pa nikše sire je spokipüvo, kak če bi pri nas nej bilo. Ali znaš, kak je tau, domau moraš nika prnesti. Ženi je nikši pulover küpo pa mi je pravo, naj si

ga ges oblečem. Te sva tau na poti nika pakivala. Odpro je na avtoji haubo, te je tam nika notra tisko. Ene kotalke es, en sir ta... pa od zar nika še notri dejvo. »Ti te škatüle v smetnjak notri zlüčiči,« mi je pravo. Ges pa gnauk samo tak gorpoglednam. Dva policajta sta pauleg avtona stala pa sta vcüjgledala, kak je on tau skrivno pa tadejvo. Tomaž je samo preblejčno, ges sam včasim pravla, ka jö estét kivánok, nej? Samo sta se obrnola pa sta šla dala. Tomaž je pa pravo: »Ka va pa zdaj? Zdjaj do naja na meji prej čakali.« Pelava se tadala. »Vejš ka, meni je v tom puloveri trno vrauče,« ma pravim. Ti prejsamo njaj te pulover, ka je tau edino na gvišnom, mi pravi Tomaž, tebe prej na granici gvišno nedo razmetavali. Liki ka mo ge z mojimi siri pa salamami?

Par kilomejtarov se pelava, nikoga nejga za nama. Vöter je fudo vöni. Tomaž je pa stavo avto pa vse nika skrivno. Kak je vöter fudno, je njemi aubo odneso. Med njivami notri je lejto za aubov. Prideva na mejo. Nika. Samo sva potne liste pokazala pa sva že šla dala. Tak sva

srečniva bila kak če bi ne vejm kakšno vrednost pelala prejk.

• Tistoga ipa si bole z mladinov delala. Kak si se kaj gornajšla? Te so eške mladi na Seniki pa v Sakalauvcaj bole slovenski gučali kak zdaj?

- Leko povejm, ka so dosta bola gučali. Strašno fanj deca so bili, trno dobro sam se sporazumela z njimi. Enoga harmonikaša so meli, ne vem več, kak se je piso, samo tau vejm, ka je emo zelene na trapez lače. Fejst človek je biu, dobro je znau špilat na harmoniko. Gnauk so šli gostovat v Prosenjakovce. Gda pridejo na mejo, vpamet vzemejo, ka je harmonikaši pautni list preteko pa so ga nej prejk pistili.

Ena učiteljica je bila z njimi, drugo od mene je nej znala, kak ka mi je ime Marija pa ka delam v Muri kak novinarka. Gor so me najšli. Vratar v Muri pride pome, ka me prej iščejo. Pridem ge vö, vidim tau deco pa leranco pred fabriko. Oni so prej v nevoli, ka muziko nejmajo, če bi njim gez šla igrat. Normalno, ka sam šla pa te se je v Prosenjakovcaj vse vküper dobro končalo.

• Po nekajlejtji pausi so tebe pa ziskali, če bi pomagala ljudskim pevkom v Porabji. Brž si se dala nanjevzeti?

- Mejla sam fajne spomine, zatok sam včasim pravla, ka idem v Porabje. Meni tau tudi paše, ka je moja mati Madžarka bila pa z nikim nemam doma madžarski gučati. Tu včasim na koga naletim, ka si osvežim materni gezik.

Hvala Baugi je zdaj že delati tudi ležej, ka Zveza Sovencev je dosti vse napravila v tom časi. Ovak se je tudi dostikaj spremenilo. Slovensko Porabje je prekrasno, kakše lejpe hišice majo lidje, kak se okolice urejajo, kelko rauž je v oknaj pa

okauli hiš. Ges se tu tak počitim kak doma. Miva z možaum večkrat ideva samo tak na izlet v Porabje. Pa poznanca tudi večkrat prejk pelava.

• En tau tauga priznanja je zaslužo tvoj mauž, Kalman. Dostokrat se človeki tak vidi, ka ženske bole čakajo njega kak tebe.

(Moj lejpi Kalman – se smeje Marija.)

- On kak bivši prosvetni delavec je velki ljubitelj kulture in lejpoga petja. Izredno poštuje te ženske. Po domanje povedano, rad je ma z menov vred. On je prvi ocenjevalec po nastopaj. Vsi fejst njega gledajo. »Na Kalman bači, kak je prej, kakšne smo bile?« Gda nika ne pravi, te znam, ka nej gli zadovolen, gda pa pravi, ka ženske, vredi je bilau, je tau več vredno kak kakšokoli priznanje.

Največ mi je pa vredno, če delo, ki ga opravlam, pride na plodna tla.

• Ali ste kaj razmišlali o tom, ka bi mlade vcüjvčili? Ka bau, če se stareše ženske premislilo pa enjajo popejavati?

- Predlagala sam že predsedniki Zveze, ka bi mejla poletno šolo za deco, za mladino, ka bi popejavali slovenske pesmi. Pri malih moraš vzgajati slovensko petje. Kot prosvetna delavka bi znala deco pritegniti, ka bi vzljubili petje. Z raznimi kretjnami, plesi, gibli...

Pritegniti bi jih bilau potrebno, da bi videli, da je to vrednota, da je ohranjanje slovenskega jezika velika vrednota. Pregovor pravi, da je narod brezi svoje kulture nej narod. Tu v Porabji živi slovenski narod in ta kultura, ka se tu ohranja, ne smej zamreti. Če ta kultura zamre, se od vas več nede čülo.

M. Sukič

Papiri pripovedajao

Gasilci v Slovenskoj vesi

V Slovenskoj vesi je bilau 1919. leta 163 ramov. Biraav je biu v vesi Alajoš Šomenek, prejdnji gasilcov pa Jožef Pavlič. Prostovoljni gasilcov je bilau 38. Meli so 40 čelad (sisak), 40 remenov, 4 skale, 2 kefi, 4 lesnice, 2 topači, 2 akla pa edno kantlo za vodau. Zvün toga so od sikše iže mogli nikakoga nutzglasiti, šteri je vaftivat odo. Tě so leko bili samo moški, ženske nej. Od moškov tō samo tisti, šteri so starejši bili od 18 lejt, pa mlajši od 50 lejt.

Pri vsikšom rami so gorspisali, če so meli kaula s konji ali kravami, pa kak glopek je biu stüdenec. Konje je melo samo sedem pavrov. Pri 93 ižaj so meli krave. Nej konje nej krave nej melo 63 pavrov. Najbole glopek stüdenec (14 m) je emo Ferenc Dončec pod ižno numaro 78. Od te iže je biu gasilec 32 lejt star Ištvan Dončec. 12 mejterov glopek stüdenec so meli Djūra Časar, 49 lejt stari gasilec, pod ižno numaro 143. Deset mejtarov glopek stüdenec so meli Jožef Domjan 46 lejt stari gasilec pod ižno numaro 115, Djūra Dončec 48 lejt stari gasilec pod ižno numaro 105, Ferenc Pavlič 48 lejt stari gasilec pod ižno numaro 93, Ferenc Korpič, 48 lejt stari gasilec, pod ižno numaro 76 in Ferenc Pavlič pod ižno numaro 54. Njni sin Ferenc je odo po vaftivanji. Drugi so meli od 5 do 9 mejterov glopek stüdenec.

Med gasilci je biu najstarejši 60 lejt star Jožef Pavlič, najmlajši pa 24 lejt star Jožef Oreovec. Eden je biu 26 lejt star, devet jih je bilau med 30 in 40 lejt starosti, 18 jih je bilau med 40 in 50 lejt, 8 moškov med 50 in 60 lejt starosti.

V Slovenskoj vesi je 1919. leta v 163 ramaj živelu 20 držin po imeni Dončec. 13-13 je bilau Domjanov in Korpičov. Deset Pavličov, sedem Šomenekov. Iz Anderko in Bartakovič je bilau 6. Po pet držin se je pisalo Žampar, Dravec, Oreovec in Črenko. Stürge so bili Talaberi in Bediči. Trgě so bili Nemeti, Gašpari. Po dve držini so se pisali Boti, Orban, Merkli, Forjan, Piter, Zamedič in Holec. Edna-edna držina se je imenuvala Gerencđer, Kozo, Cvörnjek, Mayer, Hödl, Cser, Mešič, Čuk, Penc, Zankoč, Krajcar, Kozar, Mohab, Kranjec, Makoš, Karba, Bakan, Terplan, Zakoč, Časar, Zavec.

Marija Kozar

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedjelka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

Spremljajte televizijsko oddajo
SLOVENSKI UTRINKI
vsak drugi četrtek ob 13.00 na
1. programu madžarske
televizije.
Naslednja oddaja bo v četrtek,
5. julija 2001.
Ponovitev v soboto, 7. julija,
ob 11.05, na 2. programu.

Izlet v Salzburg

Podjetje ÁFÉSZ je od 9. do 11. junija organiziralo izlet za svoje delavce v Avstrijo, v Salzkaammergut. Vse skupaj se je prijavilo 46 oseb, vodstvo podjetja me je zaprosilo za vodičko, to pomeni, da sem se pripravila iz turističnega vodnika, o krajih, kjer smo bili, pa sem prevajala iz nemščine.

vati, tako da smo na koncu bili vsi od glave do pete mokri. Ko smo prišli nazaj v hotel, smo ugotovili, da smo pešačili vse skupaj 9,2 kilometra. Vprašali smo gostitelja, kako je zdaj z dvema kilometroma. Na ja, to je pot do jezera in nazaj. Po okusni večerji smo nekateri še igrali biljard in razmišljali o

Ogledali smo si med drugim tudi Cesarsko vilo, kjer je čez 60 let letoval cesar Franc Jožef. Tu sta se spoznala tudi z ženo Sissi.

Hitro je prišel zadnji dan naše ga izleta, ki je bil namenjen mestu Salzburg. Žal, nismo imeli dobrega vremena, ampak nismo zgubili volje, vzeli smo s sabo dežnike, na koncu pa je vendarle zasijalo sonce. Bili smo na salzburškem gradu, ki je bil nekoč enostavni leseni grad, na koncu pa je postal nezavzetna trdnjava. Tu je stanoval na začetku 16. stoletja nadškof Leonhard, ki je bil tako neusmiljen človek, da je svojega neubogljivega sužnja enostavno vrgel ven skozi okno gradu. Pod gradom je stolnica svetega Ruperta, zelo lepa in velika cerkev s petimi ladjami, tu se še dajo dandanes pokopati nadškofi. Na koncu smo šli v rojstno hišo Mozarta, kjer smo si ogledali, kje se je

Razgled s salzburškega gradu

V soboto zjutraj ob šesti uri smo odpotovali z velikim avtobusom in smo že ob enajstih prispeli v vasico Altaussee, kjer so nas namestili v Hotelu Tyrol. Lastnik tega hotela je madžarska družina, ki se je preselila v Avstrijo pred leti. Altaussee je čudovit kraj med gorami in kot kaže tudi njegovo ime, z jezerom. To je sicer znano zdravilišče, okolica jezera pa je središče zimskih športov.

Po kosilu smo se takoj napotili v bližnji Steinberghaus, kjer smo si ogledali tamkajšnji rudnik soli. Rudar nam je razlagal, kako kopljejo sol že 3000 let. Steinberghaus ni le muzej, temveč še dandanes delujoči rudnik. Zanimivo je bilo, da so 60 metrov pod nami delali rudarji. V rudniku smo videli tudi kapelico svete Barbare in mesto, kjer so skrivali najpomembnejše umetnine med drugo svetovno vojno.

Ko smo se vrnili v Altaussee, nam je naš gostitelj priporočal sprehod okrog tamkajšnjega jezera. Vprašali smo ga, kako dolga je ta pot. Dva kilometra, je bil odgovor. „To pa ni nič za nas! Gremo!“ Ko smo prišli do jezera, se nam je zdelo sumljivo veliko, ampak bo, kar bo! Na polovici poti je začelo deže-

Hiša kosti

tem, kakšno presenečenje nas čaka naslednji dan.

V nedeljo smo se peljali v Hallstatt, kjer je majhno pokopališče, ki je skupno pokopališče katoličanov in protestantov. Tu je t. i. Beinhaus (Hiša kosti), kamor so dali nekaj let po pogrebu očiščene okostnjake in sicer tako, da so vse kosti razen lobanje – dali na en kup, na vrh tega pa so dali lobanje, na katerih so napisana imena mrtvih. Nekaterim se to zdi pametno, drugim pa bolj morbidno.

Naslednja postaja je bila Bad Ischl, ki se nahaja v srcu pokrajine Salzkaammergut, tu so najstarejše avstrijske toplice.

rodil, kakšne instrumente je imel in seveda smo kupili originalni salzburški „Mozart-Kugel“! Iz take lepe pokrajine se človek težko napoti domov, ampak prišel je čas za to. Med potjo domov smo se še ustavili pri Wolfgangsee in uživali v „Rutschbahn“, ki je poletno sankališče.

Mislím, da so se vsi tako prijetno počutili kot jaz in lepa doživetja bodo ostala za vedno v njihovem spominu. Na koncu pa bi se še zahvalila vsem organizatorjem pri ÁFÉSZ-u, da so nam omogočili ta lep tridnevni izlet.

Brigita Šoš

Prst na Sloveniji

"Poiskali smo globus, ga zavrteli in s prstom pokazali na Slovenijo," je povedo ruski zunanji minister Igor Ivanov, gda se je pogučo z ameriškim državnim sekretarom Colinom Powellom. Gospoda sta seveda razpravljala od srečanja med ameriškim predsednikom Georgom Bushom in ruskim predsednikom Vladimirjem Putinom, stero se je zgodilo 16. junija v malo državi na sunčnej strani Alp ali kak so napisali na plakate, tam, gde pomembni lidge gledajo v zvezjzede. No, strokovnjaki pravijo, ka je nej glj bilou vse odvisno od tistoga prsta, steri ne vrti samo globusa, pač pa včasik vrti cejli svet.

Slovenski zunanji minister je tak povedo, ka je bila Slovenija za prizorišče (színhely) tak velkoga dogodka, kak je ameriško-ruski vrh, vooederana zato, ka je stičišče različnih kultur, ob istom časi pa tudi najbolje zahoden del slovanskoga sveta, steri se je po spadenji Berlinskega zida začo vključevati v evroatlantske vojaške in politične zveze. Poljska in Češka sta že članici zveze NATO, na toj poti pa se jima pospešeno pridružuje še Slovenija, stera na vrhu zavezništva v Pragi čaka na pozvanje za članstvo, poleg toga pa je med najbolje pripravljenimi kandidatkami za vstop v Evropsko unijo.

Več gezero novinarov

O našoj državi so znali skoron vse povedati tudi tihinski novinarji, steri so prišli spremljat obiska Busha pa Putina. Z domačimi vkuper jih je bilou okoli 1100, z nju-

vo pomočjo pa so lidge doma po televiziji pa po radiji leko gledali pa poslušali vse, ka se je godilo v tistij sedmij vöraj, gda sta bila predsednika Rusije pa Amerike v Sloveniji. Najprle je na letališče (repülötér) v Brniki prileteu en mali aeroplan, v sterom so bili delavci ameriške Bejle kuče, včasik za njim pa en mali rusuški fligar, gde so pa bili notri Putinovi lidge. Te, gda so se tej vsi dojspravili z avijonov, te je prileto en velki aeroplan, ka se njemi pravi Air Force One, in v njej je prileto ameriški predsednik George Bush s svojo ženo Lauro. Gda so se vrata na letali odprla, te je začala plej muzika špilati koračnice, visikoga gosta pa sta pozdravila predsednik države Milan Kučan in predsednik slovenske vlade Janez Drnovšek. Bushova žena je dobila tudi rože, ameriški predsednik pa še pozdrav od slovenske vojske.

Nej je bila himna

Par minut po tistom so bile vse ceremonije gotove, Bush pa se je s svojo delegacijo pa z Drnovškom spakivo v velki čaren avto pa so se vsi vkuper odpelali na Brdo pri Kranji. Tam je dvojec, gde majo skoz politiki srečanja, včasi pa je bila v njem tudi rezidenca predsednika nekdanje Jugoslavije, Josipa Broza Titoja. Putin je prileto z malo menšim avijonom, nej je biu Boeing 747, v steroga ponavadi ide skoron 400 ljudi, pač pa Iljušin 96. Tudi za Putina je špilala plej muzika, fotografirali pa so se čemerili zatou, ka se je ruski predsednik zmejšo in odišo v lagvo smer (irányba), namesto, ka bi šou mimno njih, ka bi ga leko slikali.

Predsednika Putina je na Brdo pri Kranji spravjo predsednik Slovenije Milan Kučan. Bushova žena Laura pa je tej čas spadnola v roké Kučanovoj ženi, štera jo je odpelala na Bled. Novinarji smo prihod Busha pa Putina spremljali prejk ekranov, ka so bili postavljeni v tiskov-

nom središči v Cankarjevom domi in Ljubljani. Zraven smo se smejali, gda je ameriški novinar na televiziji CNN povedo, ka špilajo slovensko himno, čiglj je plej muzika te žgala eno od slovenskih koračnic (induló). Komaj za pou vöre je te tisti novinar gor prišo, ka pa so vseeno lekar nej špilali slovenske Zdravljice. Pa najnjemi bou, človek je iz Amerike pa ne vej, ka je tou dobra muzika.

Geli sta kremšniti

Tisti čas, ka sta se Bush pa Putin na Brdi pogučavala o odnosaj med državama pa od protiraketnoga štita, sta se njivi ženi vozili s čunaklino po blejskom jezeri, geli blejske kremeše pa se meli dobro, kak še skoron nikdar prlej. Dosta bole so tisti den trpeli policaji, steri je bilo 2000 in so mogli skrb meti, ka se je nej zgodilo nika nepredvidenoga pa ka je bila varnost (biztonság) takšna, kakšna je mogla biti. Dosta

več dela kak policisti na Brdi pri Kranji so meli policaji v Ljubljani. V senci ameriško-ruskega vrha so različne nevladne in neodvisne skupine organizirale prireditve. Tak so se pripadniki organizacije Greenpeace včuj zvezali k ograji ameriškega veleposlaniš-

stva v Ljubljani in probali vdreti na njuvo ozemlje. Policaji so problem hitro rešili, njuvo vodstvo pa je pravilo, ka v svojih aktivnostih organizacije nej so "demonstrirale sile in nasilja, liki znanje in večšine". Glavni protestni shod v Ljubljani je organiziro Urad za intervencije, nestrinjanje z ameriško-ruskim vrhunskim srečanjem pa so vöpovedali tudi pri organizaciji Amnesty International Slovenije. V ljubljanskem parki Zvezjzda so zberali podpise za ukinitve smrtne kazni, te pa so jih poslali Bushi pa Putini.

Mislili so, ka je terorist

Zanimiva je bila tudi tiskovna konferenca, stero smo se novinarji včakali tisto sobotno popoldne na Brdi pri Kranji. Začala se je pou vöre sledi, kak je bilou napovedano. Eden srmak, ruski novinar, pa je mislo, ka de zamüdo pa se je fejsz paščo prejk po travniki ta, gde so

bili postavljeni govorniški odri. Varnostniki so mislili, ka je znankar kakšen terorist, ka tak naglo beži pa so ga zgrabili, ga podrli nakla, tak ka je vido vse zvezjzede. Komaj jim je razložo, ka on nešče nika napraviti ameriškomu pa ruskomu predsedniku. George Bush in Vladimir Putin sta povedala, ka je srečanje bilou v pozitivnom ozračji, njini državi pa sta nej sovražnici (ellenség), ampak sta leko zaveznici in partnerici. Zgučala sta se, ka ta pogovore nadaljevala drugič, drug drugega pa sta pozvala na gledanje na svoj dom. Putin naj bi se na Bushov ranč v Teksasi odpelo že jeseni. Poleg toga sta še gučala od gospodarskega sodelovanja, od raketnoga štita, od krizi na Balkani in od strateške varnosti. Gda sta vse doj povedala, je Bush še pravo, ka je žalosten, ka nede mogo ostati na svetki 10. obletnice slovenske samostojnosti pa ka bi fejsz rad plezo na Triglav. Što zna, mogoče de pa prilika kdaj drugič.

V Slovenijo na počitnice

Dosta bole kak sami pogovori z Bushom pa Putinom, je bilo tisto soboto pomembno tudi tou, ka so lidge na svejti pá ponovno vidli, ka Slovenija obstaja, ka je njeno ime nej isto, kak ime Slovaške pa tudi tou, što smo Slovenci. Zdjaj je naše delo, ka tou, ka se je zgodilo z Bushovim pa Putinovim obiskom dobro vöponücamo, če že drugoga nej, je tudi Bush pravo, ka bi Slovenijo priporočo lidam za počitnice (nyaralás).

Dejan Fujs

Obisk pri zamejskih Slovencih

Lepo pomladansko jutro obeta prijeten dan. Naša delegacija, osem članov sveta MČ Magdalena s predsednikom Miroslavom Blažičem, potuje v dveh avtomobilih na prijateljski obisk v Monošter k porabskim Slovencem.

Živahni, polni pričakovanja zapeljemo čez Muro. Prevzame nas prekmurska ravnica. Žito je še zeleno, a že nastavlja klase. Tu in tam ga poživlja rdeči mak. Ravninski gozdovi, prikupne domačije, storklje z mladitci v velikih gnezdih. Bližamo se mejnemu prehodu Hodoš in spremlja nas nova železniška proga, ki povezuje Madžarsko s Slovenijo. 16. maja sta jo predala svojemu namenu slovenski predsednik vlade dr. Janez Drnovšek in madžarski premier Viktor Orbán.

Še formalnosti na meji, tokrat gre izredno hitro kot po maslu, in že nas cesta vodi skozi madžarsko pokrajino. Vse je mirno, tiho. Nobenega prometa. Ravna levo in desno. Največ je travnikov. Trava je visoka in zori, med njo se pozibava rman, detelja, mak. Ponekod kosijo, seveda ročno. Travnike prekinja pas grmičevja, pa tudi topoli in bori. Tu in tam so še večje površine, pogozdene s smrečjem. To spoznamo po tem, ker so vsa drevesa enako visoka. Kmetij skoraj ni videti. Kdaj pa kdaj nam pripelje naproti kolesar. Sonce se nam veselo smeje. Kadar se peljemo skozi kakšno naselje, je to dolgo in razvelečno. Nizke hiše stojijo ob cesti, pred njimi je trava in jarek za odplake.

Največji kraj, v katerega prispemo po prijetni vožnji, je Monošter ali Szentgotthárd, kot ga imenujejo Madžari. Prečkamo reko Rabo. Presenetljivo ozka je, čeprav je od izvira do tod pretekla že dolgo pot. Izvira namreč v Avstriji, v Fišbaherskih Alpah, vzhodno od kraja Bruck an der Mur, na Madžarsko pa priteče pri Dolnjem Seniku. Tukaj poteka nekaj časa ob njej državna meja, nato pa se reka usmeri proti vzhodu in se blizu slovaške meje, v Gyóru, izliva v Donavo. Ob zahodnem delu Rabe, ob avstrijsko-madžarski meji, prebivajo porabski Slovenci. Okrog tritisoč petsto jih živi v Porabju, vseh Slovencev na Madžarskem pa je približno pet tisoč. Več naših rojakov živi v okoliških vaseh Monoštra, v mestu samem pa ima njihova organizacija, Zveza Slovencev na Madžarskem, svoj sedež. Tako toplo ti je pri srcu, ko vidiš na tabli v tuji državi med

nam nerazumljivimi madžarskimi napisi zapisano: »Hotel Lipa«. Da, tja smo namenjeni, tam je sedež naših zamejskih prijateljev. Ob ograji res raste veliko lip. Prispemo v prijeten park in parkiramo v senci vitke breze. Pozdravi nas predsednik zveze, gospod Jože Hirnök. Povabi nas na kozarček češnjevega žganja, nato pa nam raz-

kaže mestece. Poseben vtis naredi na nas razkošna baročna cerkev, posvečena devici Mariji. Pred njo se širi prostran trg z zelenim parkom, okrog pa so nanizane vse pomembnejše upravne in kulturne stavbe Monoštra. Med najbolj zanimivimi je velika gledališka zgradba v obliki kapele, ki je postavljena na temeljih nekdanje cerkve.

Ogledamo si tudi tržnico. Velika je in njen precejšnji del je namenjen prodaji oblačil. Na stojnicah so razobešene obleke, krila, bluze, hlače, kompleti, trenerke, suknjiči, otroška oblačila, na policah je zloženo perilo, drugod čevlji. Skratka, blaga je veliko, prodajalcev tudi, le kupcev je malo. Ker je avstrijska meja blizu, je tudi avstrijske robe veliko. Tudi zelenjave in sadja je dosti. Posebno vabljive so rdeče češnje. Ko prodajalci spoznajo, da smo tujci, nam ponujajo v nemškem jeziku. Kupuješ lahko v forintih, šilingih, markah in tudi v tolarjih. Najmanj je slovenskih trgovcev in vesel so, da lahko z nami pokramljujejo slovensko.

Industrijski center si ogledamo kar s ceste. To so tri velike tovarne: tekstilna, kjer izdelujejo frotraste izdelke, tovarna kos, ki je žal v stečaju in mogočna Oplava tovarna z ogromnimi halami, na katero so domačini še posebej ponosni, saj zaposluje mnogo ljudi. Polni vtisov se vrnemo v hotel Lipa. Gospod Jože pojasni, da

so si ime Lipa izbrali zato, ker je to drevo simbol slovenstva, razen tega pa Madžari besedo »lipa« kar dobro izgovarjajo. Nato nam razkaže celotno poslopje. Vse je tako čedno, novo, saj je hotel star le dve leti in pol. Tudi Slovenija je prispevala sredstva zanj. Notranja oprema je na primer vsa iz Slovenije. V zgradbi je dvaindvajset

sob in dva apartmaja. Sprejme lahko petdeset gostov, konferenčna dvorana pa ima kar dvesto sedežev.

V posebnem oddelku velike restavracije, ki sprejme sto petdeset oseb, nam postrežejo okusno kosilo. Izmenjamo si darila in pridružita se nam še prijazni gospe: tajnica zveze Klara Fodor in urednica slovenskega časopisa Porabje. V prijeten pogovoru izvemo, kako sodelujejo ti naši rojaki z zamejskimi Slovenci v Avstriji in Italiji, kako ponosni so, da imajo zadnje leto slovenski radio in kako Slovenci v teh oddaljenih krajih radi berejo štirinajstdnevnik Porabje, zlasti še, ker prinaša dosti člankov v njihovem narečju. Veseli so tesnih prijateljskih stikov z našo mestno četrtjo, vendar pa z grenkobo pomislijo na čas, ko je bilo Porabje več desetletij kulturno, jezikovno in gospodarsko izolirano od matičnega naroda in asimilacija je v tem času tako napredovala, da so se zlasti mladi slovenstvu že precej odtujili. Zato si člani zveze zelo prizadevajo za krepitev slovenske zavesti v vrticih in šolah, kjer se otroci porabskih Slovencev učijo slovenščino kot tuj jezik. Radi bi tudi vpeljali slovensko bogoslužje, ki sedaj poteka le v madžarsčini. Nekaj slovenskih maš imajo edino na Gornjem Seniku.

Z veseljem si pogledamo zadnjo številko Porabja in na prvi strani preberemo članek z na-

slovom: »Na vrhu odlični odnosi – v praksi malo drugačni«. Ta govori o majskih dogodkih v zvezi s slovensko manjšino na Madžarskem. 8. maja je Budimpešto obiskal zunanji minister Slovenije Dimitrij Rupel, 8. in 9. maja je v Monoštru potekalo šesto zasedanje madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, 10. maja pa so Porabje obiskali člani komisije Državnega zbora R Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Naši rojaki so še posebej zadovoljni z delom slovenske državne sekretarke Magdalene Tovornik, ki je vodila slovenski del madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, saj se je z vso gorečnostjo zavzela za pravice slovenske manjšine.

Ura teče in čas je za odhod. Prijazna sogovornika Jože in Klara nas še pospremita do bližnje vasice Verica, kjer se naša karavana ustavi na pravem kmečkem dvorišču, kakršnega pri nas že skoraj ne vidiš več. Pred svinjskim hlevom se kadi iz alfa peči, kjer se kuha hrana za prašiče, kure brskajo po dvorišču, v zavetju nizkih brajd se senči mizica s klopjo, ob platu pa se bohotijo grmi jasmina. Na tisoče belih cvetov širi opojen vonj. Mimo stare košate češnjake, ob vratih pa se dviguje ta dva vzhodna kleka z gostima krošnjava in s šilastima konicama visoko, visoko nad hišo. Ta je pristna, kmečka, okrašena z opečnimi ornamentami. Vanjo vodi nekaj stopnic, nad vhodnimi vrati pa je lesena tabla, na kateri piše nekaj po madžarsko, pod tem pa slovensko: »Karoly Dončec, mojster lončarske umetne obrti.«

Kmalu ga spoznamo, tega dobrohotnega starčka. Slovensko nas pozdravi in nam razkaže svoje lončarske umetnine. Ima tudi pravi majhen muzej, saj so nekateri lonci in vaze stari tudi do dvesto let. Lepi so vsi ti izdelki. Ko so do kraja izdelani, to je žgani in lakirani, se vabljivo svetijo na lesenih policah. Mož nam pripoveduje, da je včasih izdeloval samo lonce in skledice, kar so pač uporabljali za pripravljanje in uživanje hrane, danes pa izdeluje tudi glinaste košarice za sadje, razne vaze in druge okrasne predmete. S ponosom nam pokaže svoje diplome in priznanja in pove, da so ga povabili celo v ljubljano in da so ga snemali za oddajo na slovenski televiziji. Pomislimo, kako škoda je, da nima nobenega naslednika, da bi se ta tradicija lončarstva v tem kraju nadaljevala. Seveda moramo nekaj izdelkov kupiti.

Sledi še skupinska fotografija, nato pa slovo od simpatičnih gostiteljev.

Dan se nagiba že v pozni popoldan, ko prispemo zopet v Slovenijo, a naša pot še ni končana. »Zakaj ne bi obiskali še rojakov Slovencev v radgonskem kotu?« meni gospod Murko in že zavijemo preko slovensko-avstrijske meje v vasico Laafeld ali po naše v Potrno. Tu običajno slovenski kulturni center, Pavlovo hišo. Prijazna gospodinja nam razkaže notranjost, kjer je tudi stalna razstava, ki prikazuje zgodovino štajerskih Slovencev na Avstrijskem. Stavbo upravlja Kulturno društvo člen 7. Pavlova hiša je bila zgrajena 1837. leta, obnovljena in predana kulturni dejavnosti pa 16. maja 1998. V tem domu se srečujejo slovenski in avstrijski Štajerci ter eno- in dvojezični prebivalci iz okolice. Društvo izdaja tudi svojo revijo Signal, ki že na naslovnici v nemškem in slovenskem jeziku opozarja: »Dvojezično je boljše.«

Kulturni hram se imenuje po jezikoslovcu, etnografu, pesniku in docentu na univerzi Szeged, Avgustu Pavlu. V Budimpešti je študiral slavistiko, latinščino in madžarsčino. Poučeval je v treh jezikih in zato tudi v hiši, ki ima po njem ime, organizirajo prireditve po načelu interkulturalnosti in kulturne zavesti te regije. Kulturno društvo člen 7 za avstrijsko Štajersko pa si je poleg kulturnega doma v Potrni zadalo za cilj še politično priznanje slovenske manjšine na Štajerskem in razširitev prostovoljnega pouka slovenščine.

Prebiramo publikacije, podpisemo se v knjigo obiskovalcev, poleg zgodovinske razstave si ogledamo še slikarsko razstavo Igorja Banfija, ki so jo deloma že pospravili, nato pa nas v kuhinjo privabi vonj po sveže kuhani kavici, ki jo je medtem skuhal gostoljubna gostiteljica. Kako se nam prileže ta požirek, saj smo že kar potrebni poživila. Še bi se pogovarjali to in ono, a čas nas neusmiljeno priganja. Poslovimo se, še enkrat pogledamo proti lepo prenovljeni kmečki hiši – le kdo bi si na prvi pogled mislil, da je v njej slovenski kulturni dom – in naša avtomobila odbrzita spet proti slovenski meji.

Prekoračimo Muro in tistih nekaj kilometrov do Maribora obujamo spomine na lep izlet k slovenskim rojakom v zamejstvu.

Jana Krajnc

OD SLOVENIJE...

Volvici so zavrnilo novelo zakona o umetni oploditvi

Na naknadnem referendumu o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo je proti potrditvi zakonskih sprememb glasovalo 409.262 ali 72,39 odstotka, za potrditev pa 149.028 ali 26,36 odstotka glasujočih. Referenduma se je udeležilo le 35,57 odstotka volivcev.

Volivke in volivci so se tako odločili, da zakonodajalec v naslednjem letu ne bo smel sprejeti nobene odločitve v nasprotju z izraženo ljudsko voljo. Na področju umetnih oploditev tako ostaja v veljavi nespremenjeni zakon, ki ga je lani sprejela vlada Andreja Bajuka. Novela zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo naj bi sicer med drugim omogočila umetno oploditev tudi ženskam brez partnerja.

Slovenski in hrvaški premier dosegla dogovor o NEK

Slovenija in Hrvaška sta na srečanju premierov Janeza Drnovška in Ivica Račana na Reki dosegli dogovor o vprašanju Nuklearne elektrarne Krško (NEK), pa tudi napredek glede vprašanja meje in dolga hrvaškim varčevalcem nekdanje zagrebške podružnice Ljubljanske banke. Glede NEK sta se državi dogovorili, da bosta 20. julija lahko parafirali meddržavni sporazum o NEK. Državi sta se dogovorili za načelo enakopravnega solastništva nuklearke v razmerju 50:50, skupno solastništvo pa bosta znova začeli izvajati 1.1.2002.

Kučan na srečanju srednjeevropskih predsednikov

Srednjeevropski predsedniki so ob koncu osmega dvodnevnega srečanja v italijanski Verbanii podprli ozemeljsko celovitost Makedonije, ob tem pa izrazili upanje v spoštovanje pravic manjšin in medetnični dialog v tej državi. V sklepni izjavi so obsodili vse oblike ekstremizma, težnje po etnično čisti državi in kršitve človekovih pravic. Naslednje leto bo deveto srečanje srednjeevropskih predsednikov v Sloveniji, leto kasneje pa v Avstriji. Srečanja se je tokrat udeležilo 14 predsednikov, med njimi slovenski predsednik Milan Kučan.

Eške gnauk o Mosonmagyaróvári

Mestna občina v Mosonmagyaróvári je 19. pa 20. maja držala narodnostne dneve Nemcev pa Slovencev. Gvušno, ka je lepau od varaša, ka dá priliko manjšinam, gde leko notapokažejo svoje narodnostne vrednosti varašancom. Ta prireditev je že več lejt, se šté za tradicionalno, ka je posaba poštenje za te manjšine. Če so narodnostni dnevi, te največ brige, skrbí ma ta dvej samoupravi tej manjšin. Slovenska manjšinska samouprava je za kulturni program pozvala FS Sakalovci pa varaške ljudske pevke. Folklorna skupina je notapokazala gorické plese, stere ji je navčila pa spremljala na harmoniki ga. Marija Rituper, glasbena pedagoginja iz Murske Sobotne, varaške ženske so pa zapojevale lepe porabske pesmi pod vodstvom Marije. Kulturni program je predpodnevom biu na prostem na ulici Magyar. Škoda, ka gda smo na red prišli Slovenci, kaulek podneva, nas je že malo lidi ostalo poglednit.

Folklorna gala je bila zadvečera v kulturnom centri, gde se je zavole lüstva zbralo. Veseli smo bili, ka je publika z veltjim ploskanjem pokazala svojo zadovolstvo. Z enoga tala sam pa bila preveč razočarana (csalódot), žalostna, ka bi na dvej rokaj leko preštejla Slovence na programi, vekši tau toga so bili sami organizatorji, člani slovenske samouprave. No, depa vójpamo, ka se drugač pa leko srečamo s tistimi prijaznimi, dobrimi lidami, ste-

ri so do teigamau zveško-ma furt med nami bili. Ponosni, radi smo bili, ka so organizatorji med gosti leko pozdravili gospaуда dr. Zlatica Muršca, generalnega konzula R Slovenije, pa gospaуда konzula Jožeta Kečka z ženauv z Veleposlaništva R Slovenije. Gda smo svojo dužnost tao-

samo gledali z lampi pa z očami, kakšna fajn družba je tau. Depa zatok smo napravili en grej tú, ka smo v hoteli njali varaške ženske. Obečamo njim, ka se takšnoga več nikdar ne zgodi, mo bola pazili na nje. Na, vej smo njim na drúdj den zazrankoma fejs nevoščeni bili, te nam je že malo žau

pravili, so nas gostitelji pelali v Darnózseli, gde so nas lepau goraprijali pa pogostili. Prenočiče smo meli v hoteli univerze, depa koma bi se dalo pred paunaučo spati za takšnim lejpim dnevom? Naši gostitelji so dobro vedli, ka je nauč nej samo za spanje. Sakalavsko mladino bi trbelo videti, ranč tak člane samouprave, kak so bili vsi karazni, kak so spejvali pa plezali. Vaugri v restavraciji so

bilau za nauč. Depa, če smo se že leko zbidili v hoteli - steri je v maloj gauščici - na fójekanje ftičov, te smo že nej smeli biti trójdni pa slabe vole. Člani slovenske samouprave so nas s svojim predsednikom Djurecom Šuličem pelali na izlet na Dunaremete, gde smo zadočili najveško doživetje do zdaj na Vogrskom. Pokrajina, stera je napunjena z mrtvicami Dune (holtág), kaulek njé različne rastline,

drejeve, ribiško jezero, mlaka. Po mrtvicaj Dune smo se pelali z motornim čolnom, te občutek trbej doživeti. Tau bi nam nikdar nej prišlo više.

Vozili smo se s kočijom kaulek po vesi, gde so naše ženske s svojim popejvanjem notapokazale karažnost porabski Slovencev. Vsi smo si želeli, naj se te den malo stavi vóra, depa ona je li klepala pa klepala... Etak smo se za obedom mogli posloviti od naši gostitelov pa šefa restavracije, steri nam je omogaučo tau doživetje na Dunaremeti.

Šanalivamo samo tau, ka nej mogla z nami biti mentorica FS Elizabeta Kovács, stera bi si s svojim pridnim delom tú fejs zaslóžila, depa ka leko, če je mejla drúdje obveznosti.

Na konci se v imeni vsej nas, steri smo leko zadobili takšne lepe spomine, lepau zahvalim Djureci Šuliči, predsedniki slovenske samouprave, članom samouprave (Laci Brašič, Toni Temmel, Feri Kuzmič), njivi ženam pa možaki

Pišteni Časari, ka so tejva dva dneva samo za nas bili, so nam telko lepote pa dobraute pokazali, včinih. Zahvalim se posaba Fazekas Zoltáni, sodelavci mestne občine, steri tak v tej dnevaj, kak že več lejt, dosta vse včini za Slovence v tau varaši.

Klara Fodor

„Mi smo priromali grejšniki vsi“

Od Prekmurja do Primorja

Slovenska samouprava in slovensko društvo v Sombotelu sta 16.-17. junija organizirala romanje v Slovenijo. V soboto zrankma v Šestoj vori smi šli iz Sombotela. Do ausme vore smo molili raužni venec pa spejvali romarske Marijine pesmi. Moliti nam je pomagala Irena Čuk-Šterc in strina Ilonka Braunstein z Gorenjoga Sinika. Od strine Ilonke smo se že pred ednim kednom navčili romarsko pesem *Lejpa si, lejpa rauža Marija*. Zatok je romarska, ka po vsikšoj kitici (verszak) smo čuspejvali edno romarsko kitico: „*Ti si Marija prečista devica, / sveto-ga raužnoga venca kralica. / Mi smo priromali grejšniki vsi, / Jezoš zrauči mo naše srce.*“

V 8. vori smo meli sveto mešo pri Svetom Benedikti v vesi Kančevci. Mešo so služili pater Donat Kranjec. Uni so doma iz Vélike Polane, zatok tak gučijo kak mi. Po naše so mešivali iz molitveni knjig „Hvalite gospoda“. Štenj je gorštejla v našoj domanjoj rejci *Ana Bočkor-Aranyi*, v madžarščini pa *Zsolt Solymosi*. (Z nami so bili tisti Madžari tó, šteri pomagajo našo delo.) Pred mešo pa po meši smo tazospeljvali dvej Marijini pesmi: Češčena si Marija pa Lejpa si rauža Marija. Med mešov smo vküper spejvali z domanjimi pesmarcami, štere so nam dale reči mešnih pesmi. V predgi so pater Donat gučali o *Mikloši Küzmiči*, šteri je biu v Kančevci plebanoš, pa šteroga je püšpek Szily postavo za dekana (esperes) Slovenske okrogline. Na spominko pološčo Mikloša Küzmiča je naše društvo prineslo venec. Pater Donat so nam nutpokazali *Dom duhovnosti*, štero so

namesto indašnjoga benediktinskoga samostana zozidali pred trejmi leti redovniki kapucini. V domi majo duhovne vaje za duhovnike pa za lüstvo, jezikovne tečaje za mlajše in vsefele srečanje za katoličansko mladino

in vözraščene lidi. Po meši so nas pater Donat pozvali, naj nika gutnemo. Gda smo pa v izo prišli, smo cejlo gostüvanje najšli. Ženske, pesmarce so eške šestfele figic, paukaraja spekle. Dugo bi

tri Rdečega križa Slovenije, štero je v maloš vesnici *Debeli Rtič*. Srečo smo meli, ka je lejpi cajt biu. Lepau je sunce sijalo. Maurdje je eške malo mrzlo bilau, zatok smo se kaupali v bazeni (medence), v šteroj je tó parsolana

morska voda bila, samo lepau očiščena pa malo gorsagreta. V nedelo smo v *Koper* šli, pa smo si poglednili lejpe stare ize. Na glavnom trgi so obnovili Pretorsko palačo, šte-

eške tam taparpovejvali, de pa smo mogli tadale, ka smo eške daleč bili od maurja. Kauli štrte vore smo prišli do maurdja. Po pauti smo si iz busa poglednili lejpe slovenske krajine *Prekmurja, Štajerske in Primorske*. O zanimivosti te krajino so v mejs pripovejvali Francec, Dušan in Marija Mukič. Na maurdji smo spali v Mladinskem zdraviliškom cen-

ro smo si od znautra tó leko poglednili. Po Koperi nas je vodo Dušan Mukič, ka je lansko leto eden keden tam biu na seminari z učitelji pa prijatele tó ma v tom varaši. V podnek smo šli k meši v stolnico (szekesegyház). Na konci meše smo tazospeljvali svoje romarske pesmi. Tak lapau je djalo v tistoj veukoj cerkvi, ka je eden mladi kaplan tá k nam pri-

leto, ka što prej tó tak lepau spejva? Nut smo se pokazali, te pa je eške bole rad biu. Un prej je že odo v Porabji, pa dobro pozna našoga mladoga gospaudi Ferija Merklja. Iz Kopra smo se v *Ljubljano* pelali. Tam smo najoprvm šli gor na grad, na stolp (torony). Od tistec smo kauli poglednili, kakšne znamenitosti má Ljubljana. Tú je tüdi virtualni muzej. S črni mi aukulami smo tak vidli kejpe na platni, liki če bi vse pravo bilau (v trej dimenzijaj). Po tistom smo se pa šetali po Ljubljani in vidli uršulinsko in frančiškansko cerkev, kongresni trg, Prešernov spomenik, tromostovje, stolnico, Robov vodnjak in magistrat. Vodo nas je Dušan, ki že drügo leto študira v Ljubljani. Zdaj je tó mogo tam ostati, ka eške izpite (vizsgu) má. Tak smo ga mimo Parka Tivoli odpelali v Rožno dolino.

Nazaj po pauti v autobusi smo tó lejpe stare pesmi spejvali (Malo smo zaspali, da Jezoš mimo šeu, Teči, teči bistra voda itt.) Vü pam se, ka se je vsikši dobro čüto. Zavalimo se vsejm, šteri so nam pomagali, ka smo leko šli na romanje v Slovenijo.

Molitvene knjige „Hvalite gospoda“ in pesmarske knjige „Svete pesmi“ smo dobili v dar od *Državne slovenske samouprave*. Za autobus smo dobili 100.000,- forintov od *Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem*. Večerjo, sobo in zajtrk smo tó bole falej dobili kak drügi gostje. Tau si leko zavalimo gospaudi *Gezi Bačić*. Pa za „rundo“ tó, ka nam je na paut poslo (štajersko vino, radensko slatino pa ledeno kavo.)

Marija Kozar

... DO
MADŽARSKE

Novi varuhi človekovih pravic

Prejšnji teden je madžarska skupščina izvolila nove ombudsmane. Varuh človekovih pravic je postal Barnabás Lenkovics, njegov splošni namestnik pa Albert Takács. Ostal je na funkciji dosedanji varuh manjšinskih pravic Jenő Kaltenbach. Ni dobil zadosti podpore (dvtretjinsko večino) varuh podatkov, Mihály Maczonkai.

Sprejet zakon za zamejske Madžare

Madžarski parlament je 19. junija s 306 glasovi za in 17 proti sprejel zakon, ki ureja pravni status zamejskih Madžarov. Zakon, ki bo začel veljati s 1. januarjem 2002. leta, zagotavlja ugodnosti upravičencem, ki jim bodo dale zamejske madžarske organizacije potrdilo o njihovem poreklu. Ti zamejski Madžari bodo dobili t. i. madžarsko izkaznico, ki bo veljala pet let. Pri potovanjih na Madžarskem bodo lahko izkoristili letno štirikrat 90 odstotni popust. Potovanje za otroke do šestega leta starosti in nad 65 let bo brezplačno. Dijaki in študentje bodo imeli 50 odstotni popust.

Upravičenci se bodo lahko začasno (v enem letu 3 mesece) zaposlili na Madžarskem. Zakon zagotavlja tüdi nekatere ugodnosti pri zdravstveni oskrbi zamejskih Madžarov. Največ ugodnosti je na področju kulture in izobraževanja, kot so recimo štipendije za tiste študente, ki bodo študirali na madžarskih ustanovah v lastni državi.

Novi minister za šolstvo

19. julija je prisegel pred madžarskim parlamentom novi minister za šolstvo. József Pálinkás je nasledil Zoltána Pokornija, ki je postal predsednik stranke mladih demokratov.

Kulturni program in sprejem ob 10. obletnici osamosvojitve Slovenije

Generalni konzulat R Slovenije v Monoštru je 22. junija priredil proslavo ob Dnevu državnosti in 10. obletnici osamosvojitve Slovenije. V kulturnem programu je sodeloval Vlado Kreslin (več o prireditvi v naši naslednji številki).

Pojo naj ljudje

Gorenjiseški mešani pevski zbor je letos znauvič pozvani bio v Slovenijo, v Šentvid na tabor slovenski pevski zborov. Te tabor so letos že dvatrestikrat držali. Naši pevci so pa bili že devetdvajstkrat na tabori. Če bi na kratki trbelo

Depa v nedelo nega cajta spati. V sedmoh vöri smo že zajtrik meli pa hajde tanazaj v Šentvid na generalko (föpröba). Tam nas buma dobro vözmantrajo. Generalka 2-3 vöre trpi po tistim pa se malo vövtegnamo pa se že vred postavlamu pa

z gvantom v vodau skočili. Tak se je lejvalo na nas, kak če bi z kantami na nas lejuo nakak vodau. Pa gda se je malo pomirilo (dež je nej stano skauz nej), brez toga, ka bi meli priliko za preoblečti se, se je koncert začno pa je trpo skurok dveje vöre dugo. Vsi smo peli, samo pihalna banda je že nej mogla igrati, trompete pa zveglasu so puno vode bile. Eden naš mladi pevec mi je etak pravo: »Vejte, gda se te koncert začne, fanfare se trikrat oglasijo, pa gda začne slovensko himno vsi s pihalno bandov vred zospeljvati, te več z menov nišče ne more ladati.«

No, etakši smo mi, pevci. Zdaj doma kihamo, gvant peremo pa sišimo pa nam je samo lejpi spomin ostano. Žalostno je samo tau, ka so v Šentvidi ogradci vküp zmlačeni, lejpi pauv, lepa rauze so glave prauo zemle mig-nile, z drevje je eške zeleni sad na zamlej. Tau je pa narava.

V riveni našoga zbora mam ešče edno dužnost. Rada bi se zavalila za paut, za dober salaš Slovenskoj zvezi pa njenog predsedniki, steri je ranč tak »trpo«, vödržo kak mi. V naši mišljenji je pa že »kleta«. Znauvič nazaj v Šentvid. Depa zatok si že zdaj želejmo lepšo vrejmen, ka je letos bilau.

I. Barber

povedati nika od te prireditve, te tak leko povejmo, ka če eden pevski zbor, eden pevec tau leko dožive, ka je Šentvid, je leko srečen pa veseli. Depa zatok naj nišče ne misli tau, ka je tam vse léko, brez trüdov. Dosta dela pa potrplivosti, trüda je Šentvid. Kelkokrat moremo čüti doma, ka prej že pä dalo, gejmo, pijemo pa tak tadal. Pa če si malo premislimo, ne smejmo čemerni biti na lüdi, ki si etak premišlavajo. Ka človek ne dožive, ne vidi, ne more meti kej od tistoga. Zatok pa te lejt do leta ponavlamo, dojspišemo vse, ka se na taum srečanj godi.

maširamo nazaj na tisti prostor, gde več gezero pevcov poje. Letos je 180 zborov bilau na prireditvi, leko si mislite, kelko lüdi je tau. Vrejmeni smo se pa letos nej smilili. Gda smo začnili maširati, kumaj smo staučili tri ali štiri stopaje, je začno dež titi. Za minuto se je tak lejvalo pa takši spiš prišo, ka sam več nej mlada, liki takšo sam eške nej vidla. Naš zbor je bola naprej bio, dosta gezero lüdi pa za nami. Gda smo vujšli not v šaulo, se je začnila toča sipavati tak, ka smo mislili, ka strejo not zmlati. Tak smo se zmočali, ka bi tak nej vögledali, če bi

Zamejski pevski zbori na tau prireditvev na dva dneva pridemo. Skurok 300 kilometrov se pelamo do Šentvida pa te eške tisti den večer zamejski zbori (határon-tüli énekkarok) koncert mam. Letos je 5 zamejski zborov prišlo. Koncert se je kesno večer dokončo. Vsakši zbor se tam sam not pokaže. Letos je že drugič zbor v Šentvidi not pokazoz Žolt Bajzek, naš mladi član. Prenočišče nemamo v Šentvidi, tak ka gda iz Šentvida pridemo na salaš, buma je že bola prauo zranka liki večera.

Srečanje na Tromeji

10. junija je pä bilau srečanje na Tromeji. Te den se iz tri rosage leko lidge srečajo tak, ka nej trbej potni list ali pravico. Srečanje so organizirali: občina Gornji Senik, Kuzma (Slovenija) in St. Martin ad Raab (Austrija). Dosta lidam so se nej šteli velki brgauvge pa ica je tö nikoga nej prestrašila, ka bi se nej napauto. Od najmlajšoga do najstarejšoga so se najšli tam. Mlajšom so najböhla s tistim leko nagodili, ka so se leko hupkali na hupkanci pa so eške sladoled tö leko geli. Lačen je tö niške nej osto, zato ka je leko küpo čevapčiče ali ribino župo, pa če po dobri hrani ga je žejo prekezo, je tö nej navola bila, zato ka je piti bilo zavole.

Gorenjeseški zupana, Martina Ropoša, sam najoprvin pitala o tom, ka kak se spominja nazaj, gda je prvo srečanje bilau na Tromeji.

- Do prvoga srečanja je prišlo 1989. leta, te je meja eške zaprejta bila. Te je naša stran dala pobudo (kezdeményezte), Domovinska ljudska fronta iz Körmenda, in to je bila rejsan velka fešta. Po tistom so tri mestne občine, Murska Sobota, Jennesdorf in Körmend organizirale srečanja, z naše strani pa Monošter. Po tistom je šlau nekaj let mimo, gda nej bilau toga srečanja. Če se dobro spominjam, mi

smo zdaj kak sausedne občine, šestič organizirali tau srečanje. Na začetki je bilau tau bola uradno (hivatalos), zato ka so politiki bili zraven, poslanci v parlamenti so meli guče. Zadnja lejta več nega glavnoga organizatora, vsi vküper delamo in smo na tom, naj čim več lüdi vküper pride pa naj se dobro počütijo.

Kakšno delo ste vse meli, ka ste tau pripravili?

- Prva ipa so bola občine bile glavne organizatorke, zdaj je pa tak pri nas, ka vsakšo leto drugo društvo organizira. Letos je športno društvo zraven, štéri pripravijo, ka naj se tö lüsto dobro počüti, poskrbijo za gesti pa za piti. Tak ka mi samo bola pobudo damo in vsakšo leto smo na tom, naj naša društva nika prislüžijo.

Zdaj, ka je že meja na Gornjom Seniki vsakši den odprejta, kak vidite, zato so lidge radi, ka se tö leko srečajo pri tomi kamli, na tromeji?

- 1989. leta, gda je bilau prvo srečanje, so se nekateri prvič leko dobili tö na meji. Slovenska stran ma edne turistične knige tö na meji, gde se vsakši leko podpiše, štéri je obisko te kraj. Se ka že, ka nej samo iz tri države, liki iz cele Europe, štéri pridejo domou, pridejo na tromejo in poglednejo te kamen. Ges vüpan, ka de tau tisti pont za turiste, štéri bo zelo dosta pomenu tüdi za našo občino, za naše vaščane. Veseu sam, da zdaj je že tak, ka lüsto eden drugoga zove na tau srečanje. Če so rejsan meje odprejte pa se leko tüdi vsakši den srečajo, tisto je don nej tašo. Tü se rejsan zato lüstvo sreča, naj se malo dobro počütijo, naj so malo veseli pa se leko malo pogučavajo. Nekateri so mi že tö pravli, ka zakoj tašo srečanje ne organiziramo vsakši mesec, zakoj samo na leto enkrat. Tau gvüšno, ka kleti se pa srečamo tö na tromeji.

Monika Dravec

Tekmovanje ekip prve pomoči

9. junija so v Šalovcih organizirali regionalno tekmovanje ekip prve pomoči civilne zaščite. Ob domačih ekipah so povabili tüdi ekipi iz županije Zala in Vas. Železno županijo je zastopala ekipa prve pomoči Doma za prizadete v Monoštru (člani ekipe: Csuk Mihály, Takács Ferenc, Vigh Lászlóné, Májer Zoltán, Gallai Margit, Klujber Tiborné, Fejferné Klujber Mónika).

Monoštrska ekipa se vsako leto dobro odreže. Letos so zasedli med ekipami iz tujine prvo mesto, med devetnajstimi slovenskimi ekipami pa so zasedli šesto mesto.

Slika in besedilo: Tibor Horváth

Zemla čedno vöponöjčana

V Porabji mamo čudovito naravo, lejpe brgauev, bogate gošče ali lese, soňžete, posajane boriče pa redno obdelane mezeve. Velka škoda, ka v zadnji lejtaj pokvari te lejpi razgled že dosta tazapüščeni njiv, stere so notazaraščene z grmauvi, trnjom pa z zamansko travov, stera nam leko škaudi pri zdravdji tü. Vekši tau zanjane zemle je od tistogamau, ka so tajnci leko gora potjipöjvali zemlau s certifikatom za odškodnino (kärpötlási jegy), zau, ka med njimi nisterni ranč ne vejo, kam so posejali „pejnaze“. Steri živemo v Porabji, vejmo, ka gnesden divdjačina pride že vcejlak do ramov, dosta kvara napravi, večkrat vcejlak uniči pauv. Tau se tü vej, ka je pauv, maro, mlejko itd. odati, spoj pa za dobro cejno, skur že umetnost (művészet). Etak pa nej čüda, če lidje ta njavajo njive. Gvušno, ka je eštja dosta takšni držin, kak povejmo Rovatina ali Batjina Irenka na Verici pa Casarin Franci s svojo držinov v Ritkarovci, steri prej samo zatok delajo dosta zemle, ka naj nota ne zaraste grmauvdje, nej pa zatok, ka bi se splečalo.

Če je že tak, te bi rejšan dobro bilau vcuj staniti nikak vöponöjčati te tanjane zemle. Zatau trbej ceniti tisto delo Državne slovenske samouprave, s sterim je pomagala napraviti par sadovnjakov v Porabji na takšni njivaj. Lanjsko leto je prek programa PHARE z natečajom (pályázat) sprjala pejnaze za djablanske cepike. Pri tejm je administrativno pomagalo Generalni konzulat R Slovenije. Člani Državne samouprave so po svoji vasaj iskali pa nagačevali takšne lidi, steri se vzemejo zatau, ka vekše tanjane njive notaposadijo s cepikami za sadovnjak. Na začetki je tak vögledalo, ka bau 14-15 držin zatau, gda je prišlo do tistoga, ka na, zdaj trbej zemlau pripravlati, ji je ostalo 5, v Andovci Karel Holec, njegov sin Karči, v Števanovci pa zet od Holec, Šandor Čapi, v Rikarovci Joži Čer s svojo držinov. Vsakši gazda je kaulek 1000 cepik daubo šentje, en tau lani drudjii tau pa letos. Sami so mogli zemlau kreda djasti, pognojiti, zagraditi, soje postaviti z drautom, kam se vcuj zvežejo stebila pa vejte po tejm pa redno raniti,

gojiti cepitje. Sto se zatau delo vzelo, tisti vej, ka dober gazda skur vsakši den mora prejkpogledniti cepitje, na gausta škropiti (permetezni), če je söjča te polejvati, okapati, travo kositi med redami pa vse, ka je štja potrebno. Kak vögledajo leto stare pa le-

nike(képviseelő) programa PHARE, Generalnega konzulata R Slovenije, Radija Monošter, Uredništva časopisa Porabje, Slovenske utrinkov pa Slovenske zveze. Kak najbaugšti strokovnjak sadjarstva na Gorickem g. Vlado Smodiš je vodo strokovni tau toga srečanja.

mlajše. Gda je najšo kakšen betežen list, včasik je pravo, od koje je tau pa kak se da zavračiti. Največ betegov je prej zatok, ka nej bilau snega, viši se pa ranč pauleg söjče plodijo na teltja, ka tak nagausta trbej škropiti. Pokazo pa raztolmačo je, kak trbej višešnje vejte vözrezati eštja v taum mejseci. Holec Karči bači so se leko vöpotegnili, ka ji je fejs pohvalo, ka lepau vredi majo svoj sadovnjak, se prej vidi, ka velko brigo majo za te cepitje, leko so za peldo postavlene. Samouprava je štja po vasaj kaulek 500 cepik razdelila med takšnimi lidami, steri so samo par falatov ali menšo njivo steli nota posaditi. Etak, gda je Vlado der po kakšnom ogradi najšo cepiko, včasim go je vse dola potacko, listje obračo, gde nam

je pokazo, štiri fele viši na enoj drejvi, stere malo drejvo leko uničijo, če go ne obranimo. Depa te den nej samo s toga stau. Naši gostiteljso se brigali zatau tü, naj si malo noge vö nategnemo, söje gonte pa prazne želaudce napunimo. Čer Jožina pa žena Karčina Holec sta nam žmani grajovi bograč stöjale vanej v kotli, Karči se pa brigo za mrzlo piti, Silva iz Otovec pa Francek Mukič sta na raji vlekla harmoniko, drügi pa vcuj spejvali. S punim želaudcom pa vcujšpilat odbojko (róplabda), potisim pa do večera futbol tak, ka so moštji kumar vedli brsniti gol, takšne dobre ženske so branile vrata. Leko, ka sta njima ranč dva goslara bila na pomauč s svojimi pesmi. Bilau nam je lepau, nej?

K. Fodor

Vlado Smodiš tomači, kak trbej delati s cepikami

tos posajane cepitje, smo leko poglednili 19. juniuša v Andovci pri možaki Holec, gda je Državna samouprava s tejni lidami vred pozvala predstav-

On že od začetka mau dosta pomaga, tanače dava nagausta pogledna, ka je s tejni cepikami. Cepitje od možaka Holec je tak vžigalivo kak brber male

Naj cepike rastejo, ne dojde samo strokovno znanje, trbej „višja“ pomauč tö. Zatok je Irena Šterc dala Karčini Holeci pejtlik.

Podpore javnega sklada

12. junija je zasedal kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem ter odločal o prošnjah na naslednjih področjih: kulturne prireditve, založniška dejavnost in koledarji, muzeološke zbirke, knjižnice.

Odobrene podpore slovenskim organizacijam, društvom, institucijam na kulturnem področju: OŠ Števanovci za krožek za ohranjanje ljudske obrti 30 tisoč, Turističnemu društvu Števanovci za program »Zimski večeri« 90 tisoč, Slovenski samoupravi v Budimpešti za predstavitev adventskih šeg 100 tisoč, za pusti narodni ples 120 tisoč, Slovenskemu društvu v Budimpešti za božični koncert 100 tisoč, Slovenskemu kulturnemu društvu v Szombathelyu za gostovanje slovenskih ljudskih godcev na festivalu Savaria 50 tisoč, za nastop slovenske gledališke skupine 100 tisoč, za nastop sakalovske folklorne skupine na slovenskem plesu v Sombathelyu 60 tisoč, Slovenski samoupravi v Števanovcih za vaški dan 110 tisoč, Zvezi Slovencev na Madžarskem za 10. obletnico števanovskih ljudskih pevk 100 tisoč, za prirejanje božičnih koncertov 70 tisoč, za svetovno srečanje porabskih Slovencev 400 tisoč, za dan slovenske kulture 100 tisoč, Slovenski samoupravi v Mosonmagyaróváru za dan narodnosti 110 tisoč, Slovenski samoupravi na Gornjem Seniku za program »Priateljstvo ne pozna meja« 100 tisoč, Slovenski samoupravi Slovenska ves-Monošter za milenijski dan 120 tisoč, OŠ Gornji Senik za srečanje prijateljskih šol 100 tisoč forintov.

Založniška dejavnost: Zveza Slovencev na Madžarskem za Slovenski koledar 1 milijon forintov, za Slovensko pesmarico 200 tisoč forintov, za otroški roman Ferija Lainščka 250 tisoč forintov, Ibolya Merkli-Dončec za izdajo Etnološke in jezikovne posebnosti Porabja 100 tisoč forintov, Slovenska manjšinska samouprava Dolnji Senik za monografijo Dolnjega Senika 120 tisoč forintov.

Senau

»Samo naj bi tau prekleto senau nej bilau,« se žaugajo Imrac pa se vovlečejo s postale. »Kak bi moj žitek lejpi bijo. Vse mi že na žile de. Zazranka trausiti, te obracati, vküpvlečiti, domauvoziti pa se te vse začne znauva. Naj bi vrag vdaro v senau! Bola bi drva kalo cejli den.«

»Ne žaugaj se telko, dejdak, vej pomalek že tanapravimo. Lani smo tû zgutauvili, istino ka že skur zmružvalo, dapa zgutauvili smo,« pravi žena.

»Te krave so telko nej vrejden, ka mi zanje delamo pa te še ranč asek nejmmo,« pravijo Imrac pa si lače od čemerov skur do prsi potegnejo gor.

Pri zajtrki, gda mlejko pijejo, je žena pita: »Na, zdaj ka bi vcuj k pogačam pijo, če bi nej bilau mlejko?«

»Jaj žena, pa ka? Vino ali palinko! Kak dobro bi bilau! Samo naj bi Baug dau, ka bi se dež lejvo cejli den. Kak bi dobro bilau mena!«

»Cejli den bi samo frko na posteli pa bi gledo vò na okno. Jaj, kak bi dobro bilau! Idi dejdak vò na pašo s kravami, tam čas maš frkati, tam zvün krav te tak niške nede čüjo,« pravijo Marec pa kalap goravčesnajo Imreci na glavau.

V deveto vöri so že domau prišli Imrac s kravami. »Baba, zapri je notra, ka nas obadja zejo,« krčijo. »Tak je sparno gnes, gvüšno ka dež baude, tadala že ne mora pasti.«

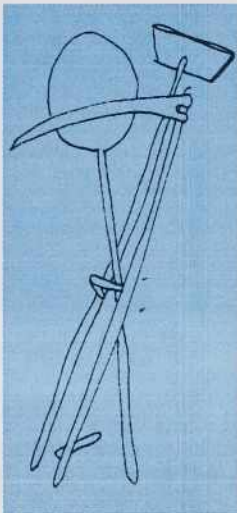
Kak so krave pistili, tiste so edan za drugim notra v štalo zuskakale. Če Baug da, gnes dež baude, si mislijo Imrac pa se malo zasmeyejo.

»Ka se ti tak vidi, stari?« pita jo Marec. »Vdardjeni si ali si zlat najšo na paši?«

»Kravdji drek sam najšo, nej zlat,« pravijo čamarasto pa dejo notra v künjo. Ranč si

dola štejo sest, gda žena že kriči: »Ne sejd si dola, zato ka demo trausti, gnes mora posenti senau!«

»Vejš ka, baba, tû ozark mi klüko goni! Zdaj si dolasedem pa me ne briga, če ranč povauden pride, za mene volo do pojasi de leko voda.« Na stauca se znak nag-

najo pa zejvajo. Na tau so Marec nika nej mogli prajti. Obrnauili so se pa vò iz rama odišli. Gda so Imrac vò na ograd odišli, Marec so že skur zgutauvili. Z malimi žaleznimi vilami so tak trausili navile, kak če bi perge bilau.

»Baba, gnes si nika sploj friška! Tak delaš, ka se vse praši za teuv. Njaj te pet navilov, ka je eštje ostalo, vej je dja razstrausim!«

»Vejš, ka ti razstrausiš? Tau malo že dja tû razstrausim, vej sledi prideš obracat,« pravijo čemerasto Marec.

»Dobro, baba, kak šteš,« se zasmeyejo Imrac pa si kalap malo znak potisnejo na glavaj. »Vidiš, tam za brgami se niši oblaki vötörmajjo, leko ka je škoda bilau raznok trausiti.«

»Jaj, dejdak samo enjaj s tej dežaum. Bola povej ka te je vtraga delati, nej ka tašo norijo vönajdeš!«

»Pa gledaj, baba, tam viša gauštje, če nej?«

»Stari, ti si tak slejpi, ka na svojoj novej si nojet ne vidiš, nej ka tak dalač oblak.« »Samo me za norca mej, vejš vidla, ka de se oblačilo,« pravijo Imrac.

Za eno vöro, gda obrnjačajo Imrac, v vsakšoj minuti gora na nebo pogledajo.

»Ka zijaš telko gora, bola bi delo. Že dvakrat telko sam obrnaua kak ti,« pravijo Marec.

»Čüla si baba, čüla? Kak zbuvnjarilo! Baukse, če vküpsklademo, nej ka obrnjačamo.«

»Tvoja rit buvnjari, kak tau ka dja nika ne čujem?«

»Zato, ka si glüpa, zato.«

»Nej sam glüpa, ti si manjasti, neške delati, zato čüješ pa vidiš vsefela,« pravijo Marec pa grabla si na pleče dejajo. »Poj stari, domau. Zdaj leko malo počivaš. Za edno vöro pa pridemo s kauli po senau.«

Imrac so pod bajüsi nika bondrivali, dapa zato so nika nej prajli. Popodneva sta si malo dolalegla, trüdniva sta bila pa sta zaspala.

Za dveje vöre gnauk samo baba goraskauči na postali. »Ka je tau bilau, stari?« pa so ga strausili. Imrac so se tak zbojali, ka so skor dola z poste spadnili.

»Ka je, baba, tebi se je cejlak zmejšalo, ka vraga me potrašuvas?«

»Ka tak šumača?« pita znauva baba.

Imrac k okni staupijo pa se zasmeyejo. Tam vrkar tisti ti senau siši!«

»Sto mi senau siši?« pitajo prestrašeno Marec pa ona tû k okni staupi.

»Jaj, mati Boža, včasim de dež. Idi po krave ka prežava!«

»Ti naura butasta baba, kama žš zdaj že üšla? Ne vidiš, ka se včasik dež vlejje? Tak je kmica, ka na drugi brejg

ranč ne vidi. Grmi, velki viher je, ti pa po tisto prekleto senau škeš titi!«

Obadva vò na stombe staneta pa od tistec gledata viher. Gnauk samo tû pa tam nika bejlo skače v ledini.

»Ka pa drek tau,« pitajo Imrac.

»Jaj, toča baude,« kričijo Marec. Imrac brž klejtina dvera odprejo pa vöprinesejo lupar, greblo pa edno kosau. Vò je na dvor nesejo pa je vcuj k stüdeneci postavijo.

»Vejš ka, stari, tiste štjire si leko v rit potisneš pa tak lejčeš kaulak stüdenca. Cejli den si za dež molo. Zdaj si daubo točo. Cejlo senau se nam tam vanej moča.«

»Žaugaj se samo kak edna vrana! Cejlo sadje, cejli pauv nam toča tazmlati, ti se pa samo zatau blajženo senau djaučeš. Rejsan si sploj butasta, nej zaman, ka dala kak cirkev si še nikdar nej bila,« pravijo Imrac.

Marec so nika nej prajli, samo so gledali vò na ladino, kak toča skača gor pa dol. Ka naj dela, če sta oča pa mati pavra bila pa ona se tû samo k tauma razmej. Gda je v šaulo ojdla, dobro glavau mejla, dapa pejnaz nej bilau, ka bi se kaj vönavčila. Njej je tau življenje. »Vejš, ka,« so steli Marec nika prajti, dapa v sebi so zdržali. Kak dosta vse drugega že v življenji.

K. Holec

Upokojenci iz Veržeja v Porabju

Porabje je prej lejpo. Tau največkrat mi sami ne vidimo, drugi lüdje nas opozorijo na tau. V Murski Soboti žive Jože Vild, naš „stari“ prijatelj, ki je predsednik Soboškega društva upokojencev. Kak dolgo-dugo lejt, gnes tû rad pride v Porabje, depa nej samo sam. Eden za drugim vozi skupine (csportokat), šterim pokaže Porabje, jim povej o naši zgodovini. Leko se včimo od njega.

19. junija so pri nas bili upokojenci iz Veržeja, so si poglednili Porabje, naš Varaš. Prinesli so nam nekaj perspektov od svoje pokrajine, od svoje občine, v šteraj med drugim etak piše: »Lep je ta svet ob reki Muri. Človek, ki ga obiše, si vedno znova želi nazaj. Nazaj med njive, na katerih se v poletni sapici rahlo ziba zrelo žito, med travnike, kjer se spomladi bohötijo narcise, ob jutranjem svitu pa se po njih sprehajajo štokrlje.«

Leko bi rekli, ka skurok vse tau vala za našo krajino ob Rabi tû.

I. B.

OTROŠKI

Šolski izleti

Naš razred se je odločil, da bomo šli na izlet v Budimpešto. 7. junija ob šestih zjutraj nas je avtobus čakal pred gimnazijo. Z nami je šel naš razrednik in še učitelj Tibor Molnár.

Najprej smo se ustavili pri jezeru Velence. Na žalost je bilo vreme slabo in so se samo nekateri kopali. Pot smo nadaljevali v Budimpešto. Najprej smo šli v Tropicarium. Bilo je zelo zanimivo, počutili smo se tako, kot če bi bili v pragozdu. Opice so skakale nad nami in so letale različne ptice. Potem smo šli na letališče »Ferihegy 2«. Tam smo opazovali, kako vzletajo letala.

Naslednji dan smo šli na veliko tržnico Józsefváros. Tam smo malo kupovali, ker je tam malo cenejše kot drugod. Popoldne smo imeli kosilo. Popoldne smo šli v Lunapark. Zelo dobro smo se počutili. Mnogo smo se smejali in smo mnogo vsega preizkusili. Zvečer smo pa šli v disko. To je bilo najboljšje. Veliko smo plesali.

V soboto smo se že vračali domov. Med potjo smo se ustavili v Veszprému, kjer smo si ogledali grad. Potem smo se še ustavili ob Blatnem jezeru. Malo smo se kopali, ker je voda bila precej mrzla. Jaz in moja najboljša prijateljica Bettina sva se vozili z vodnim kolesom. Zvečer ob devetih smo prišli domov. Izlet je bil lep, samo hitro je minil.

Lilla Fasching
Gimnazija Monošter

Končno je prišel tudi čas, mesec, katerega smo dijaki zelo nestrpnost čakali. Junij ni pomemben samo zato, ker so počitnice na pragu, tem

več tudi zato, ker v tem mesecu grejo razredi na šolske izlete. Po mojem so te ekskurzije ene od najlepših dogodkov v dijaškem življenju. Takrat se lahko zabavamo brez vseh stvari, ki nas spominjajo na šolo. Skoraj vseeno je, kam gremo, ali z vlakom v Pécs ali pa s kolesom na Verico. Pomembno je, da smo skupaj in se zelo dobro počutimo.

Letos je bil naš cilj Pécs in okolica, ampak naša pot se ni začela brez težav. Vse je bilo točno tako kot v pravljicah. Zgodba se začne žalostno, toda konec je vesel in ga že lahko slutimo naprej. Starši niso pustili naše ga sošolca na izlet, ker se je slabo učil, ena sošolka pa je zaspala in zamudila vlak. Tako je šla naša razredničarka z 10 dijakov v Pécs. Kot mati z veliko družino.

Pot je trajala 5 ur, ampak na vlak nam niti za minuto ni bil dolgčas. Imeli smo šolsko kamero in smo se šli reporterje. Zdaj, ko že imamo vse na videokaseti, vidimo, da še nismo pravi reporterji, ampak kdo ve, mogoče pa bo kaj iz nas.

Prenočišče smo imeli pri železniški postaji, v hotelu Delta. To je bilo zelo dobro, ker nismo bili daleč od mesta. Najprej smo šli v muzej Csontváry, vse smo si ogledali na glavnem trgu, popoldne pa smo lahko zapravljali denar v Plazi. Naslednji dan smo se napotili v Abaliget. Pol ure smo čakali na avtobus, potem smo se morali prerivat, ne da bi ostali na postaji. Ne vemo, če serpentine ali pa naš »nadarjen« šofer sta povzročila, da smo vse stopile z avtobusa na smrt blede.

Kot v pravljici, vse se je končalo dobro, ker smo se počutili zelo dobro. Naš izlet je res minil, ampak naslednje leto spet gremo! Kar je pa še

lepše, začele so se tudi počitnice.

Žuži Šulič
Gimnazija Monošter

Naš razred je organiziral šolski izlet. Cilj našega potovanja je bila Budimpešta. Izlet je trajal tri dni.

7. junija zjutraj ob 6. uri smo se napotili z avtobusom. Najprej smo se ustavili v Székesferhérváru in smo si ogledali grad Bory. Lep razgled se je odprl z balkona. Potem smo se peljali do jezera Velence. Popoldan smo šli v center Campona in v Tropicarium. Tu je bilo več akvarijev. V akvarijih je bilo veliko rib, npr. tune, ribe belice, krapci. Videli smo tudi morske pse, bili so zelo veliki. V drugem prostoru so naredili pragozd. Tukaj je bilo mnogo rastlin in živali, papige, kače, pajki in opice. V vodi so bili aligatorji in žabe. Potem smo šli na letališče. Videli smo velika potniška letala. Bil je velik hrup. Zvečer smo se odpravili do prenočišča. Večerjali smo, potem smo se sprehajali po mestu. Pozno smo se vrnili v hotel.

Naslednji dan je bilo zelo lepo vreme. Najprej smo šli na tržnico. Nakupovali smo darila. Ob štirih smo si ogledali muzej lepih umetnosti, potem smo pa šli v Luna park. Zvečer je bil disko. Veliko smo plesali in se dobro počutili.

Tretji dan smo dolgo spali, potem smo se morali pakirati. Najprej smo potovali do Veszpréma, ogledali smo si grad in spomenik Gizelle in Sv. Štefana. Popoldan pa smo se peljali na Blatno jezero in se kopali ter smo se vrnili domov.

Utruženi, ampak z lepimi doživetji smo prišli domov.

Beata Bajzek
Gimnazija Monošter

Mlašečo veseldje
v Števanovci

KOTIČEK

Števanovska šaula eštja gnesden drži tisto lepo šego, ka prauti konca šaulskega leta z različnimi programi sveti svoje mlajše ob dnevi otrok. Letos so med programi oprvim meli razstavo z mlaščimi risbami v kulturnom daumi. Laci Kovač, ravnatelj šaule, si je s svojimi kolegi vžbrodo, ka napravijo razstavo, vopostavijo takšne risbe, stere namalajo, vopofarbajo porabstji šaulardje, mali mlajši v vtrcaj. Zatau je zaproso narodnostne osnovne šaule pa vrtce v Porabji, naj mlajši v risbaj nota pokažejo svoja želja, kak naj vögleda njina ves, v sterobj bi radi živeli za

lek dvajsti priznanj pa daril. Najlepša nagrada je pa bila za vsakšoga, ka so na te den vsi bili pozvani v Števanovce. Ravnatelj je po tejm na dvauri šaule svojji šaularom delijo tadale nagrade, steri so v šaulskoj leti najbaugši bili na kakšnom tekmovanji. Za kulturnim programom mlajšov smo si leko poglednili, kak vejo gasiti ogenj števanovstji gasilci, ka vse vej napravjati »vönävčen« pes graničarov. Te den se je gvušno dostalidj prestrašilo doma, gda se je čöjla sirena policijski avtonov, stere so mlajši leko mantrali več vör. Na

deset lejt. Na velko veseldja števanovstji školnikov njim je več kak 100 mlajšov poslalo prejk 200 risb z gorenjeseniške šaule pa z domanje, z vrtcov z Gorenjoga Senika, Sakalaavec, s Slovenske vesí pa z domanjoga. Hvalo pa poštenje so vrejdní tak tej mlajši kak učiteljice, vzgojiteljice. Iz tej zanimivj risb so domanje učiteljice leppo, velko raztavo napravje v kulturnom daumi. Šaule je z natečajom nika pejnaz tú sprajla od Javnoga sklada v Budimpešti, etak so si leko sprajli redne veltje table, na stere so estečno, v lepoj formi vopostavili risbe. Najbola veseli, ponosni so bili na tau razstavo mlajši s svojimi starišami. Na otvoritvi razstave je ravnatelj šaule izrazo svojo zadovoljstvo pa za najbaugše risbe vörzdejlo kau

športnom igrišči so na muziko leko telovadili, se špilali mlajši pa starišje vtjúper. Srečo je emo, sto je vcuj prišo do srečolova (tombola), ka smo je tak brš dola potjipöjvali, kak če bi mano odavali. Programa je bilau zavole vcejlak do večera. Tak, ka so se učiteljice s svojim ravnateljom vred flajsnom mogle obračati cejli zadvečerek. Zvöjn nji je pa več starišov, mladi dekel pomagalo pri tjojanji bograča pa pri pogostitvi mlajšov, gostov. K tauma programa samo leko čestitamó, želimo pa tau, naj števanovska šaule eštja doudj lejt ma mlajše za včít.

K. Fodor

KAUT

Foto:
K. Holec

Šestoga junija je 29 duhovnikov soboške, lendavske in ljutomerske dekanije (esperesség) prišlo na romanje v Szombathely. V cerkvi Svetoga Martina so vodili somaševanje gospaud dekan (esperes) soboške dekanije Martin Poredoš. Meša je bila v 11. vöri, zatok je samo malo sombotelski Slovincov leko bilau paulek. Domanji plebanoš gospaud Géza Aigner je pozdravo duhovnike iz mariborske pušpekije in njim je nutpokazo cerkev pa življenje patrona Svetoga Martina. Po tistom pa eške pušpekovo cerkev in muzej. V Köszegi so si slovenski duhovniki poglednili cerkve pa sirotišnico (arvaház) Kelcz-Adelffy. V taujoj sirotišnici se je dosta slovenski sarmački pojbov včilo iz Slovenske okrogline (Prekmurja in Porabja), šteri so sledik gratali duhovniki, skonicne, padarge, lotaroške idr.

NIKA ZA SMEJ...

Vöra

Odön je vse za kaj, samo delati neške. Etak pa se tau tü zgodi, ka tuj pa tam kaj vkradne. Etognauk je zatok stau pred birovijov, ka je prej edno drago, zlato vöro vkradno. Odön se je na obravnavi (targyalás) tak stalno držo, tak je vedo tajiti, ka ga birauv za nedužnoga vö-znmano. Leko je brez štrafa odišo. Odön je pa, prva liki bi se spuco, etak pito birauva: »Lepau vam zavalm gospaud birauv, ka ste me pustili. Samo bi tau rad pito, če tau zlato vöro leko zdržim ali nej?«

Deset gezerka

Mali Šanji spoj rad ma pejnaze. Tau dobro vej njegvij oca, tak ka Šanji je za pejnaze vse kreda naprajti. Etognauk ga je oca nika proso pa ma je pravo, ka če tau lepau napravi, dobi edno trdo friško gezerko. Mali Šanji pa zdaj etak pravi oči: »Oca, ge bi dosta bola rad bio edni vküpzmözdjeni deset gezerki.«

Lagve oči

Joži etognauk k doktorji de, doktor ga vižgaliva pa ma gnauk samo etak

pravi: »Stric, vi vsakji den slabejše oči mate. Dosta pidjeta, zatok je tau.«

Joži pa: »No, tau bi pa ja nej mislo. Vej pa če pidjem, te več vidim, največkrat vsakšo stvar duplansko.«

V šauli pa doma

Gusti je v etoj leti prišo v šaulo. Gda je prvi den domau prišo pa so doma obed meli, oca ga etak pita: »No, Gusti, gde je baukse, doma ali pa v šauli?«

Mali Gusti pa zdaj etak pravi: »Oca, niksše razlike nejga med šaulov pa med daumom. Doma ti vse bole znaš, v šauli pa školnik.«

Tetica Ana

Mala Margita je sausadica tetici Ani. Napona se tam motausa zatok, ka teta Ana njau tü rada ma. Eden den je mala Margita etak pitala teta Ano: »Teta, zakoj si vi napona svoj obraz mažate pa vonafiksate?«

Teta Ana pa etak pravi: »Dejte mojo, zatok, naj lejpa baudem.« Margita jo pa zdaj fejst gleda pa etak pravi: »Pa te zakoj ste dunk nej lejpi?«

Prej cajt ma

Hugo je že več kak tresti lejt star. Strašno velki laufar, pijanec pa razvüzdeni človek je. Etognauk mati Etelka etak pravi Hugoni: »Hugo, Hugo, sram me

je, ka takšoga sina mam. Vej pa gnauk enjajs tejm. Začni nikši posteni žitek.«

Hugo pa etak pravi: »Draga moja mati, začno bi ge, samo po mojom je že za tau kesnau.« »Za tau je nigdar nej kesnau.« pravi mati.

Hugo pa zdaj: »Te pa eške cajt mam, nej je tak?«

Do paunauči

Naš Peter pa Ivan etognauk v Lipi pidjeta, se kartata, gda Peter v pau ausmoj vöri gorstane pa pravi, ka de domau. Ivan ma pa etak pravi: »Ti že domau škeš titi? Vej sam pa na svoje vüje čüjo, ka ti je žena prajla, ka do paunauči cajt maš.« Peter pa: »Tak je. Do pau nauči mi je prajla, na deseto je mislila pa me na ausmo čaka.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Grajova župa z mošnicami/Juha iz stročjega fižola/Zöldbableves

1/2 kg graja z mošnicami, luk, petroža, rdeča paprika, 2 žučaka od jajc, 1 dl vrnjoga mlejka, oli, mela, voda.

Mošnice spucamo, na mala falajčke zrežemo in v parsolanoj vodej sküjamo. Spoj bejli frigaš naredimo, v šterom na draubni zosejkani luk in zosejkano petrožo ocvremo. Tau h graji cüvlegemo in dobro sküjamo. V sklejci zgraužamo dva žučaka in 1 dl vrnjoga mlejka pa vraučo župo gorvlegemo. Na stauli malo zgraužamo.

Dober tek!

Hilda Čabai